

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО
05 _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії та міжнародної комунікації
Протокол №10 від
18.05.2023 р.

Завідувач кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОПП
«Якість, стандартизація та сертифікація»

Юлія СЛИВА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність: 175 Інформаційно-вимірювальні технології

Освітньо-професійна програма: Якість, стандартизація та сертифікація

Факультет: харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Розробник: канд. філос. наук., доцент, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

Аліна СУПРУН

Опис навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	другий (магістерський) рівень вищої освіти	
Спеціальність	175 Інформаційно-вимірвальні технології	
Освітньо-професійна програма	Якість, стандартизація та сертифікація	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	За вибором	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	15	
Практичні, семінарські заняття	15	
Самостійна робота	90	
Екзамени	5	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є філософське розуміння феномену науки та інноваційного розвитку, який є логічним результатом продуктивної наукової діяльності. Формування культури наукового мислення, здійснення підготовки магістрів здатних до комплексного розв'язання міждисциплінарних завдань різної складності, набуття навичок творчого застосування наукової методології під час здійснення наукових досліджень, які приведуть до створення інноваційного продукту, а також набуття мужності користуватись власним розумом в науковій та професійній діяльності; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

У курсі висвітлюється специфіка філософії науки та інноваційного розвитку як особливого типу гуманітарного знання та як навчальної дисципліни, наводиться характеристика історичного розвитку основних напрямків та методологічних прийомів вирішення головних проблем філософії науки, розглядаються методологічні, структурні, світоглядно-ціннісні засади й особливості наукового пізнання, здійснюється філософський аналіз специфіки сучасного стану світової та вітчизняної науки, перспектив їх розвитку та взаємодії з іншими сферами життєдіяльності суспільства. Також у курсі увага приділяється визначенню того, що результатом наукової діяльності є створення інновацій, які впливають на розвиток економічної та соціальної складової нашого життя.

Завдання вивчення дисципліни: Запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії науки та інноваційного розвитку на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення, ознайомити студентів із наявними філософсько-науковими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

З метою інтенсифікації процесу навчання, вдосконалення контролю за засвоєнням матеріалу доцільно використовувати модульно-рейтингову систему контролю знань, програмоване навчання, тести, комплексні контрольні завдання, прикладні комп'ютерні програми тощо.

Основні завдання курсу

- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати знання, яких було набуто під час вивчення курсу “Філософія науки а інноваційного розвитку”, в процесі вирішення професійних завдань, в процесі розробки соціальних і технічних проектів, організації міжлюдських відносин;
- науково аналізувати найважливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя, які можна змінити, вирішити та покращити завдяки вашій професійній діяльності;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення науки та інноваційного розвитку як результату кропіткої праці науковців;
- володіти методологією й методами пізнання, розуміти сутність творчої діяльності в процесі інноваційного розвитку;
- вдаватися до діалогу як засобу вирішення різного роду проблем;
- добре орієнтуватися в першоджерелах та основній сучасній літературі в галузі філософії науки та інноваційного розвитку.

Набуття компетентностей:

Інтегральні компетенції (ІК)

Здатність розв'язувати задачі і проблеми різного рівня складності наукового, технічного та педагогічного характеру у процесі навчання, науково-дослідної, освітньої діяльності та у виробничих умовах підприємств галузі, що передбачає застосування базових

теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 02 Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК 06 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія науки та інноваційного розвитку» для підготовки здобувачів вищої освіти на другому (освітньому) рівні

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Філософський образ науки												
Тема 1. Наука як предмет філософського аналізу. Традиції та інновації.	3	2	1			10						
Тема 2. Основні етапи становлення науки. Походження інновацій.	3	2	1			10						
Тема 3. Філософія науки: походження та основні етапи розвитку.	3	2	1			10						
Тема 4. Наука як специфічний тип знання.	3	2	1			10						
Тема 5. Розвиток наукового пізнання та методологія інноваційної діяльності. Методологія пізнання у природничих науках	3	2	1			10						
Разом за змістовим модулем 1	15	10	5			50						
Змістовий модуль 2. Інновації як результат розвитку науки												
Тема 1. Наука та інноваційний	3	1	2			10						

розвиток на межі ХХ-ХХІ століть. Інноваційний розвиток в галузі виробництва харчових технологій												
Тема 2. Етика науки. Проблема відповідальності вченого. Ноосфера та концепція сталого розвитку	3	1	2			10						
Тема 3. Наука як виробництво інноваційних знань. Глобальні проблеми та якість життя людства.	5	2	4			10						
Тема 4. Філософське осмислення сучасних техногенних та екологічних катастроф	3	1	2			10						
Разом за змістовим модулем 2	15	5	10			40						
Усього годин		15	15			90						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наука та інновації як предмет філософського аналізу.	2
2	Особливості філософії науки та інноваційного розвитку, як філософської дисципліни	2
3	Передумови виникнення науки в контексті історико-філософського розвитку	2
4	Походження науки: її становлення та розвиток. НТП та інноваційний розвиток	1
5	Філософія науки: основні етапи розвитку	2
6	Філософський аналіз понять наука-техніка-інновації	1
7	Методологія наукового пізнання	2
8	Основні проблеми досліджень у філософії техніки	1
9	Філософське осмислення глобальних проблем людства, технологізація суспільства	2
	РАЗОМ	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Основні джерела та передумови виникнення.	6
2.	Наука логіка.	6
3.	Значення та вживання терміну «логіка»	6
4.	Історичні етапи розвитку філософії	6
5.	Філософія і медицина. Специфіка філософських знань.	6
6.	Закони філософії та науки логіки	6
7.	Українська філософія в іменах: історія і сучасність	6
8.	Форми мислення та його різновиди	6
9.	Психоаналіз Зігмунда Фройда.	6
10.	Проблеми свідомості.	6
11.	Гносеологія та онтологія	6
12.	Біоетика.	6
13.	Аналогія, гіпотеза, версія.	6
14.	Логіка, філософія та медицина: міждисциплінарна взаємодія.	6
15.	Критичне мислення	6
	Разом	90

6. Приклади контрольних питань

1. Філософський аналіз поняття «наука»
2. Співвідношення науки та філософії
3. Предмет і функції філософії науки. Наукознавство
4. Місце філософії науки в структурі суміжних дисциплін
5. Роль науки в сучасному суспільстві
6. Наукова революція нового часу: формування засад класичної науки
7. Становлення неklasичної науки
8. Від неklasичної науки до постнеklasичної: генеза норм наукового пізнання
9. Проблема демаркації наукового й ненаукового знання в діахронному і синхронному аспектах
10. Наука та інші форми духовної культури
11. Синергетика як наукова перспектива XXI століття
12. Розвиток науки в межах традиції
13. Основні складові інновації
14. Походження терміну «інновація»
15. Наука як виробництво інноваційних знань

**Приклади комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань магістрами
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

ОС: Магістр Спеціальність: інформаційно- вимірювальні технології	Кафедра Філософії та 2023-2024 н.р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____ з дисципліни «Філософія науки та інноваційного розвитку»	«Затверджую» Зав. кафедри філософії та міжнародної комунікації: _____
--	---	---	--

Екзаменаційні питання

1. Місце філософії науки в структурі суміжних дисциплін.

2. Наука – особливий соціальний інститут

Тестові завдання різних типів

1. Теорія пізнання, одна з головних філософських дисциплін, яка досліджує закономірності процесу пізнання – це ... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

2. Основними характеристиками східної науки є:

- 1) Емпіричний характер;
- 2) Кастовість;
- 3) Демократизм;
- 4) Відкритість.

3. Співвіднесіть поняття та його тлумачення.

1	догматизм;	а	перебільшення значення мінливості наших знань;
2	релятивізм;	б	зведення до рангу істини тих знань, які на даний момент виявилися виправданими;
3	утилітаризм;	в	істина недосяжна, проте важливим є не її отримання, а лише рух до неї;
4	нормативне ставлення до істини	г	перебільшення значення сталого, незмінного елемента в пізнанні, прагнення вважати здобуті знання абсолютною істиною.

4. З т.з. синхронного аспекту науки виділяють такі типи раціональності

- 1) Фелес;
- 2) Зенон;
- 3) Демокріт;
- 4) Парменід.

5. Філософський метод тлумачення та розуміння феноменів культури, зокрема текстів, їх залежності від контексту культури, в якому вони існували, і від культури суб'єкта, який здійснює інтерпретацію – це ... (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

6. До процесу пізнання такі основні підходи

- 1) Емпіризм;
- 2) Теоретизм;
- 3) Синкретизм;
- 4) Проблематизм.

7. Протонаукові знання:

- 1) Розвиваються стихійно;
- 2) Спираються на авторитет;
- 3) Носять систематичний характер;

4) Мають фундаментальний характер
8. Онтологічні засади експериментального підходу були сформував: 1) Г.Галілей; 2) М.Коперник; 3) Р.Декарт; 4) І.Ньютон.
9. Пізнання як форма діяльності здійснюється в: (вказіть один варіант відповіді) 1) художніх образах; 2) метафорах і символах віри; 3) поняттях, судженнях, умовиводах; 4) моральних оцінках; 5) етичних настановах.
10. Головним продуктом виробництва інформаційного суспільства є: (вказіть один варіант відповіді) 1) Нафта і газ 2) Біржові акції 3) Національний валовий продукт 4) Інформація та знання 5) Гроші

7. Методи навчання.

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання. Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять:

1. *Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. (рецепція - сприйняття).*

Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" виді: сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. *Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)*

Застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізковим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, лабораторні, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передреє репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь в студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація).

3. *Метод проблемного викладу.*

Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб рішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку. Перевагою методу є те, що студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

4. *Частково-пошуковий, або евристичний, метод.*

Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок.

Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється педагогом або самими учнями на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на лекційних і практичних заняттях.

5. Дослідницький метод.

Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання). У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Ще одна класифікація методів навчання Перовського С.І., Голанта Є.Я., побудована на основі виділення джерел передачі змісту:

- Словесні: джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь-пояснення, бесіда, лекція)
- Практичні методи: Студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо).
- Наочні методи: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (ілюстрація, демонстрація).

8. Форми контролю.

Для ефективної перевірки рівня засвоєння студентами знань, умінь та навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю.

Найпоширенішими методами контролю є: усний контроль, письмовий, тестовий, графічний, програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Усний контроль (усне опитування). Його використання сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню і розвитку навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку. Здійснюють його на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, а також колоквіумах, лекціях і консультаціях.

Усне опитування передбачає таку послідовність: формулювання запитань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді і викладу знань; коригування викладених у процесі відповіді знань; аналіз і оцінювання відповіді.

За рівнем пізнавальної активності запитання для перевірки можуть бути: *репродуктивними* (передбачають відтворення вивченого); *реконструктивними* (потребують застосування знань і вмінь у дещо змінених умовах); *творчими* (застосування знань і вмінь у значно змінених, нестандартних умовах, перенесення засвоєних принципів доведення (способів дій) на виконання складніших завдань).

За актуальністю запитання для усної перевірки поділяють на основні, додаткові й допоміжні. *Основні запитання* передбачають самостійну розгорнуту відповідь (наприклад, запитання семінарського заняття), *додаткові* - уточнення того, як студент розуміє певне питання, формулювання, формулу тощо, *допоміжні* - виправлення помилок, неточностей. Усі запитання мають бути логічними, чіткими, зрозумілими і посильними, а їх сукупність - послідовною і системною.

Письмовий контроль. Його метою є з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з предмета, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці.

Тестовий (англ. test - іспит, випробування, дослід) **контроль.** Для визначення рівня сформованості знань і вмінь з навчальної дисципліни користуються методом тестів. Виокремлюють тести відкритої форми (із вільно конструйованими відповідями) і тести закритої форми (із запропонованими відповідями).

Тести відкритої форми передбачають короткі однозначні відповіді, які ґрунтуються переважно на відтворенні вивченого матеріалу, або складні (комплексні) відповіді, які потребують розвинутого логічного мислення, вміння аналізувати. *Тести закритої форми* передбачають вибір відповіді з певної кількості варіантів. Серед таких тестів виокремлюють *тест-альтернативу*, *тест-відповідність*: *Тест-альтернатива* вимагає вибору однієї з двох запропонованих відповідей. Застосовують його під час контролю таких показників засвоєння, як уміння визначати використання фактів, законів, підводити під поняття, встановлювати причину якогось явища. *Тест-відповідність*, як правило, складається з двох частин, між якими слід встановити відповідність. Застосовують його для виявлення таких результатів засвоєння, як уміння визначати використання речовин, апаратів, процесів, встановлювати зв'язок між абстрактним і конкретним поняттями, класифікувати їх тощо.

Тестовий контроль використовують з метою актуалізації знань перед викладанням нової теми, виведенням підсумкових оцінок, на групових заняттях, на заліку чи іспиті, а також перед практичними і лабораторними роботами. Крім того, тести можуть слугувати засобом внутрішнього контролю для порівняння, визначення рівнів успішності окремих груп студентів, порівняльної характеристики різних форм і методів викладання. Доцільним є проведення тестової перевірки кожної теми навчальної дисципліни з усіх основних її питань.

Програмований контроль. Реалізується він шляхом пред'явлення усім студентам стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки можуть здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Метод самоконтролю. Його суттю є усвідомлене регулювання студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим завданням, вимогам, нормам, правилам, зразкам. Мета самоконтролю – запобігання помилкам і виправлення їх. Показником сформованості самоконтролю є усвідомлення студентом правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Форми контролю. Під час навчальних занять у вищому навчальному закладі використовують індивідуальну та фронтальну перевірки знань, умінь і навичок студентів, а також підсумкові форми контролю.

Індивідуальна перевірка. Стосується вона конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом певних знань, умінь і навичок, рівня формування професійних рис, а також визначення напрямів роботи.

Фронтальна перевірка. Ця форма контролю спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання (йдеться про усну співбесіду за матеріалами розглянутої теми на початку нової лекції з оцінюванням відповідей студентів) або письмову роботу на початку чи в кінці лекції (10—15 хв.) (відповіді перевіряються і оцінюються викладачем у поза-лекційний час). Фронтальний безмашинний стандартизований контроль знань студентів за кількома темами лекційного курсу (5 - 20 хв.) здійснюється найчастіше на початку семінарських занять, практичних чи лабораторних робіт.

Ефективною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *консультації*. Існує два види консультацій з контрольними функціями: консультації, на яких викладач

перевіряє конспекти першоджерел, самостійну роботу над допоміжною літературою, допомагає студентам оформляти необхідні узагальнення, і консультації, на яких студенти відпрацьовують пропущені лекції, семінарські заняття тощо.

Поширеною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *колоквіуми*. Ця форма традиційна в організації наукової роботи, але ефективна і в навчальному процесі. Колоквіуми проводяться як співбесіди з окремих питань, визначених викладачем заздалегідь. При підготовці до них студентам повідомляють основну та додаткову літературу для опрацювання.

Підсумкові форми контролю. До них відносять заліки, іспити, курсові роботи, дипломні проекти, державні іспити.

Іспити складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. На консультаціях перед іспитом викладач ознайомлює студентів з ними.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України (від 26.04.2023 р. протокол № 10).

Таблиця 1

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

10.

Навчально-методичне забезпечення

1. Положення про екзамен та заліки у НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
2. Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
3. Положення про електронне оцінювання залишкових знань студентів НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>
4. Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
5. Правила внутрішнього розпорядку НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u18/pravila_rozporyadku.pdf
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Статут НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>

Допоміжна

11. Методичне забезпечення

1. Супрун А.Г. Савицька І.М. (авторський колектив) «Філософія науки та інноваційного розвитку» Науково-методичні вказівки. – К. - 2020.
2. Супрун А.Г., Савицька І.М., (авторський колектив) «Філософія науки та інноваційного розвитку». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОС «Магістр». – Видавничий центр НУБіП України, К.- 2020.

12. Рекомендована література

- основна

1. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2018. – 340 с.
2. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія науки та інноваційного розвитку». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Магістр». - К.: «Comp© компані», 2016.
3. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія науки та інноваційного розвитку». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України заочної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Магістр». - К.: «Comp© компані», 2016.
4. Білецький І. П. Філософія науки [Навч. посіб.] / І. П. Білецький, О.М. Кузь, В.Ф. Чешко– Х.: ХНЕУ, 2015. – 128с. - (Харківський національний економічний ун-т.)
5. Добронравова І.С. Новітня філософія науки [Підручник для студ. філос. ф-тів ун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки)] / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. – К. : Логос, 2019. – 244с.
6. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: [Підручник для студ. вищих навч. закл.]. / Е.П. Семенюк, В.П. Мельник. – Л.: Світ, 2016. – 152с.
7. Філософія науки [Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів] / Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т" / В.М. Пронський, С.М. Комунаров (уклад.). – К., 1997. – 200с.
8. Фірсова Л.В. Філософія науки [Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.] /Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик ; Л.В. Фірсова (ред.). – Х.: ППВ "Нове слово", 2003. – 335с. : схеми – Бібліогр.: с. 320-334.

13. Інформаційні ресурси

Навчально-інформаційний портал НУБіП України. Електронний навчальний курс «Філософія науки та інноваційного розвитку»

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1022>

Цифрова бібліотека НУБіП України DGLibrary [Електронний ресурс]. – URL:

<http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui>

Електронна бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України

eNULESIR.

Сайт Українського філософського фонду [Електронний ресурс]. – URL:

<http://www.philosophy.ua>

Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

<https://naqa.gov.ua/>

Офіційний сайт НУБіП України <https://nubip.edu.ua/>

<http://www.nbu.gov.ua/>

https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/FN_N1_13_14.pdf

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Phil-science.pdf>

<http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6053/1/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0%3B%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%98%D0%AF.pdf>